

کمدی ته کشید، مخاطب افتاد



جنگ، قهر و آشتی مخاطب با صدا و سیما، گرانی بلیت، اکران ناقص در نوروز، دیده نشدن تنوع آثار در اکران و خیلی موضوعات دیگر همه این اتفاقات صندلی های سینما را پر و خالی می کنند. از ۱ فروردین ماه تا همین امروز به قدری اتفاق افتاده است که هر کدام از آن ها می تواند به راحتی فروش گیشه را تغییر دهد. از بازه ۲۳ تا پایان خرداد سینماها تعطیل می شود و از طرفی موج جهانی کاهش رفتن به سینما هم گریبان گیر کشور می شود. کمدی ها هنوز هم در صدر هستند اما نه به اندازه ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳. سینما دارد تغییر ژانر می دهد و خیلی ها همین تغییر را به مثابه تحول سینمای ایران گرفته اند و می گویند سینمای اجتماعی دارد زنده می شود. از جهاتی این موضوع را به فروش پیرسر، زیبا صدایم کن، آمدن فیلم هایی مثل زن و بچه سعید روستایی ربط می دهند و می گویند اجتماعی ها قرار است تغییرات را آغاز کنند. فارغ از اینکه سینمای اجتماعی را یک انتزاع صادق دانیان یا خیر ولی بالاخره این هم از موضوعاتی است که این روزها طرح می شود و سرتیتر اخبار خیلی از صفحات سینمایی است. در میانه همه این اخبار و اتفاقات بیاید یک نگاهی به بهار سینمای ایران بیندازیم. البته منظور مان از بهار صرفاً بهار تقویمی است و برداشت کنایی از این مفهوم نداریم.

در این گزارش، به دور از حرف ها و جنجال ها نگاهی انداختیم به وضعیت سینما در بهار امسال و دو سالی که گذشت. وضعیتی که با نگاه به آن، به مجموعه آمارها می رسیم که قابل توجه است:

نکته اول: صدر جدول فقط کمدی است

«دایناسور»، «تمساح خونی» و «فسیل»، سه فیلمی که در سه سال پرفروش ترین آثار سینما بودند. دایناسور در سه ماه بهار ۱ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر را به سینما کشاند، تمساح خونی ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار نفر و فسیل ۴ میلیون نفر را به سینما آورد، اعداد قابل توجه است. انگار که هر چقدر به قبل باز می گردیم، میزان بلیت های فروخته شده دو برابر می شود. فرضی که در این بین طرح می شود این است که فیلمی مثل دایناسور، اگر در شرایط جنگی قرار نمی گرفت، می توانست باز هم فروش بیشتری داشته باشد. با این حال آمار خیلی هم موافق این گزاره نیست. دایناسور در بازه دهم خرداد تا بیستم این ماه، تنها ۲ میلیارد می فروشد و تنها ۳۰ هزار نفر به سینما برای دیدنش می روند. خوب واضح است که دایناسور عرش در گیشه به پایان رسیده و احتمالاً حتی اگر جنگ هم نمی شد، نمی توانست بیش از این رقابت کند و در جدول فروش بماند. هر سه فیلم کمدی هستند و از یک سینمای خاص آمدند. استفاده از کمدی های کلامی، بهره گیری از موسیقی های قبل از انقلاب و البته مؤلفه های مشترک در این سه فیلم به وضوح دیده می شود. البته باید به این نکته اشاره کرد که تمساح خونی و فسیل از نظر کیفیت بازی ها و تنوع در شوخی به مراتب اثر بهتری نسبت به دایناسور هستند.

نکته دوم: از رده دوم به بعد تنوع آغاز می شود

سوای رده اول فروش که به طور مشخص در تسخیر کمدی هاست در مراتب بعد شاهد آثار غیر کمدی در سال اخیر (در بازه بهار) هستیم. «صدام»، «مست عشق» و «سه کام حبس»، «صدام با حدود یک میلیون بلیت فروخته شده در سال ۱۴۰۴ رتبه دوم فروش بهار را دارد، که باز هم کمدی است و هنوز هم در جدول دارد می فروشد. در سال ۱۴۰۳ مست عشق با یک میلیون ۸۰۰ هزار مخاطب، رکورد فیلم های دوم در رده فروش را زده و توانسته رقم قابل توجهی را به سینما بکشد و به عنوان یک اثر تاریخی مجموع فروش را به شکل قابل توجهی بالا ببرد. در سال ۱۴۰۲ هم پس از طوفان فسیل در گیشه با فیلمی مثل سه کام حبس رو به رو هستیم که فقط ۲۴۰ هزار نفر به تماشایش می نشینند و این نشان می دهد زور گیشه تمام شده و دیگر توان فروختن بیش از این را ندارد.

یک نکته را با این حال نباید فراموش کرد و آن هم انتظار و برآورد در بازار است. هر دو فیلم صدام و مست عشق برای پرفروش ترین فیلم می جنگیدند و

در هفته های هم پیشترین فروش را داشتند. دقیقاً اینجا همین نقطه ای است که سینمای ۱۴۰۲ از دو سال بعدش جدا می شود. فیلمی مثل سه کام حبس هم از نظر پخش کننده ضعیف ظاهر شده و از لحاظ تبلیغات توانسته در جدول فروش نفسی بکشد. با این تفسیر حضورش در رده دوم بهار برای فیلم سالور یک اتفاق متفاوت است.

نکته سوم: رده سوم به بعد و خداحافظی ۱۴۰۲ و ۱۴۰۴ با یک میلیون مخاطب

از جایی به بعد جدول فروش سال ۱۴۰۳ به شکل چشمگیری با خود و دو سال دیگر مورد بررسی فاصله می اندازد. «موسی کلیم الله» که در همان چند روز پیش و حین نوروز مخاطبان خاص خود را به سینما کشانده بود از پانزدهم فروردین ماه تا پایان خردادماه توانست در جدول فروش خود را بالا بکشد و از دور رقابت کنار رفت. از آن طرف در سال ۱۴۰۳، «نگزاس ۳» با حدود ۱ میلیون و ۶۰۰ هزار مخاطب، بیش از دو برابر موسی فروخت. موسی هم از آن دست آثار است که کارش را در فروش انجام داده و عملاً مخاطبانش تمام شده. موسی در بازه پیش از جنگ تنها ۸ هزار بلیت فروخته که این نشان می دهد، کار این اثر هم در گیشه تمام است و احتمالاً باید در پلتفرم ادامه کار را دنبال کند. موسی از بازه ۱۰ تا ۲۰ خردادماه در رده یازدهم جدول فروش بود. در سال ۱۴۰۲ فیلم سینمایی آهنگ دو نفره در رده سوم جدول فروش قرار گرفت که البته پس از پایین آمدن از گیشه هم توانست کاری را پیش ببرد و در پلتفرم و هم چندان مورد اقبال قرار نگرفت. از رده چهارم به بعد آثار به هم دیگر نزدیک می شوند و فروش ها هم چندان چشمگیری نیست. با این حال، در سال ۱۴۰۳ باز هم کمدی ها روی گیشه توانمند هستند و «سال گربه» با ۱ میلیون مخاطب باز هم نشان می دهد، سینما در سال ۱۴۰۳ دارد آخرین توان هایش را به کار می بندد. این در حالی است که فیلم هایی چون «کوکتل مولوتف» و «رها» در جدول گیشه سال ۱۴۰۴ در مجموع توانستند به اندازه سال گربه بفروشند و حتی فیلمی مثل «بیبدن» که در سال ۱۴۰۳ بیش از ۷۰۰ هزار مخاطب دارد در نسبت با رها در سال ۱۴۰۴، دو برابر بیشتر فروخته است.

نکته چهارم: بالا بردن تعداد فیلم به معنی رونق نیست

بر اساس آمار سمفا در سال ۱۴۰۴، ۲۲ فیلم تنها در بهار اکران شده است، این در حالی است که آمارها در دو سال قبل روی عدد ۱۸ فیلم متوقف شده اند و اکران ۴ فیلم بیشتر نشان می دهد که سیاست های اکران به سمت نمایش فیلم هایی رفته که در صف مانده اند. با این حال بالا بردن تعداد فیلم ها به هیچ عنوان ربطی به افزایش میزان فروش آثار و بزرگ شدن و قدرت گرفتن سینما ندارد. زمانی متوجه این موضوع می شویم که جمع فروش ۵ فیلم پایین جدول اکران ها در سه سال را اندازه بگیریم. در سال ۱۴۰۴ پنج فیلم «بازی را بکش»، «صبح اعدام»، «عینک قرمز»، «پاکول و وحشی» در مجموع تنها ۷ هزار مخاطب را به سینماها می آورند. در حالی که در سال ۱۴۰۳، ۵ فیلم «این جمعیت قابل کنترل، کوچه ژاپنی ها، ناوان، آبی روشن و نیلگون» ۱۹ هزار بلیت می فروشند و این آمار در سال ۱۴۰۲ با پنج فیلم «معجزه عشق»، «ارثیه فامیلی»، «بچه های طوفان»، «تصور و نگهبان شب» ۲۷ هزار بلیت می فروشد که این موضوع نشان می دهد، بخش مهمی از آثار اکران شده روی پرده های سینماها در سال ۱۴۰۴ حتی به اندازه یک استادیوم معمولی فوتبال هم فروش ندارند.

نکته جالب دیگر در مقایسه سه جدول بهاره این سه سال در اتفاقی است که فیلم های دفاع مقدسی در گیشه رقم زدند. در امسال سه فیلم دفاع مقدسی (جنگی و دفاع مقدسی) اکران می شوند که در مجموع ۳۳۶ هزار بلیت می فروشند. این در حالی است که در سال ۱۴۰۲ دو فیلم دسته دختران و غریب با ۳۶۰ هزار بلیت فروخته شده، رقم قابل توجهی را به سینما می آورند.

از دیگر نکات مهم سینمای بهاره در این سه سال پررنگ تر شدن حضور انیمیشن ها و فیلم های کودک و نوجوان است. دو انیمیشن «پسر دلفینی ۲» و «رویا شهر» و فیلم «کودک بامبولک» توانستند حدود ۸۰۰ هزار مخاطب را در سه ماه به سینما بیاورند. این در حالی است که آمار در سال ۱۴۰۳، ۲۵۰ هزار بلیت برای فیلم های ایلپا جستجوی قهرمان و نوروز ثبت کرده و در سال ۱۴۰۲ این آمار به کمتر از ۱۱۰ هزار مخاطب می رسد که این نشان از بالا رفتن تعداد فیلم و مخاطب سینمای کودک و نوجوان در این سه سال دارد. البته باید به این نکته توجه کرد که دلیل اصلی رونق گرفتن سینمای کودک و نوجوان، انیمیشن ها هستند. به عنوان مثال پسر دلفینی ۲ به تهای به اندازه کل سینمای نوجوان در سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ فروخته این نشان از قدرت انیمیشن ها در بازار دارد. قدرتی که تنها محدود به ایران نمی شود و حتی در

باکس آفیس جهانی هم دو سالی می شود که فعلاً انیمیشن ها صدر جدول فروش را در دست دارند و به نظر دور دور آن هاست.

نکته پنجم: سینما متنوع نیست، فقط پرچم تر می شود

در سه سال اخیر فقط یک فیلم ورزشی در اکران داریم که آن هم «پرویز خان» است. فیلم های بیوگرافی غیردفاع مقدسی هم به جز پرویز خان و «صبح اعدام» وجود ندارد. هنوز هم کمدی های درجه دو و سه در میانه های جدول اکران حضور دارند که نشان می دهد، هنوز بازار این تولیدات گرم است و امید به فروششان از بین نرفته. با اینکه جنگ روی فروش یک یا دو اثر تأثیر جدی گذاشت، اما نباید فراموش کنیم که عمده آثار در امسال خیلی هم قبل و بعد از جنگ تفاوتی در فروششان و کلیت فروش بازار ایجاد نمی کرد. در بهترین حالت ممکن، دو فیلم ضرر دیده از جنگ یعنی «پیر پسر» و «زیبا صدایم کن» می خواستند هر کدام یک میلیون مخاطب داشته باشند که باز هم در این حالت مجموع فروش بهار ۱۴۰۴ به هشت میلیون هم نمی رسید.

نکته ششم: تقصیر را گردن گرانی بلیت بیندازیم؟

تقصیر فروش کمتر سینمای ایران در سال ۱۴۰۴ را باید گردن چه چیزی بیندازیم؟ مسئله دقیقاً از کجا نشأت می گیرد؟ واقعیت این است که حال سینمای جهان چندان خوب نیست و عملاً همه چیز به تکرار افتاده، سوژه ها تازه نیستند و اگر هم باشند، مخاطب میلی به دیدنش ندارد

تنوع ژانر فیلم های اکران شده در بهار ۱۴۰۴، ۱۴۰۳ و ۱۴۰۲				
نام فیلم	۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	مجموع
کمدی	۷	۶	۹	۲۲
مولودرام و درام روانشناختی	۷	۷	۶	۲۰
دفاع مقدس	۳	۱	۲	۶
کودک و نوجوان	۱	۱	۱	۳
انیمیشن	۲	۱	۰	۳
تاریخی	۱	۱	۰	۲
بیوگرافی (غیردفاع مقدس و ورزشی)	۱	۰	۰	۱
ورزشی	۰	۱	۰	۱

میزان بلیت فروخته شده در بهار سه سال اخیر					
نام فیلم اکران شده در بهار ۱۴۰۴	تعداد بلیت فروخته شده در بهار ۱۴۰۴	نام فیلم اکران شده در بهار ۱۴۰۳	تعداد بلیت فروخته شده در بهار ۱۴۰۳	نام فیلم اکران شده در بهار ۱۴۰۲	تعداد بلیت فروخته شده در بهار ۱۴۰۲
دایناسور	۱,۲۶۴,۰۷۲	تمساح خونی	۲,۲۴۹,۷۶۸	فسیل	۴,۱۷۴,۷۱۹
صدام	۱,۰۷۵,۳۵۰	مست عشق	۱,۸۰۵,۹۸۲	سه کام حبس	۳۴۰,۲۹۰
موسی کلیم الله	۶۸۷,۲۴۶	نگزاس ۳	۱,۶۰۵,۶۵۴	آهنگ دوفره	۳۳۲,۴۸۴
کوکتل مولوتف	۵۹۰,۲۲۵	سال گربه	۱,۰۴۹,۵۱۸	شهرهت	۲۶۳,۲۶۴
رها	۲۹۳,۰۴۷	بی بدن	۷۱۶,۱۴۶	عروس خیابان فرشته	۲۳۴,۶۲۰
پسر دلفینی ۲	۳۴۷,۹۶۹	خجالت نکش ۲	۳۸۷,۵۲۷	غریب	۲۳۳,۴۲۷
خانه ارواح	۲۵۷,۱۷۹	آسمان غرب	۲۳۵,۳۸۶	جنگ جهانی سوم	۱۳۷,۸۶۳
سلام علیکم حاج آقا	۲۵۵,۲۵۹	ایلپا جستجوی قهرمان	۱۸۶,۱۶۲	دسته دختران	۱۳۱,۷۶۱
رویا شهر	۲۳۲,۴۶۱	آپاراتچی	۹۴,۳۰۴	باباسیبیلو	۱۰۲,۹۳۷
بامبولک	۲۱۹,۶۶۴	نوروز	۶۶,۵۵۹	کت چرمی	۷۵,۲۹۶
زیبا صدایم کن	۱۴۱,۶۴۳	قلهک	۵۲,۸۳۶	مصلحت	۵۷,۴۹۳
پیشمرگ	۲۱۴,۲۹۶	عطر آلود	۴۷,۷۳۶	عروسی مردم	۵۵,۰۴۶
پیر پسر	۸۶,۰۰۹	پرویز خان	۳۴,۹۳۵	یقه سفیدها	۴۶,۹۱۲
صیاد	۹۵,۰۹۲	نیلگون	۸,۴۶۹	نگهبان شب	۱۴,۸۱۹
بی سروصدا	۵۶,۰۳۵	آبی روشن	۶,۹۵۲	تصور	۱۰,۸۳۳
اسفند	۲۶,۴۴۱	تاوان	۳,۴۲۵	بچه های طوفان	۷۱۱
هرچی تو بگی	۵,۳۳۵	کوچه ژاپنی ها	۶۶۵	ارثیه فامیلی	۶۹۴
بازی را بکش	۳,۰۵۲	این جمعیت قابل کنترل	۳۴	معجزه عشق	۹۴
صبح اعدام	۱,۶۳۳				
عینک قرمز	۱,۲۵۰				
پاکول	۹۴۵				
وحشی	۵۵۲				
فیلم ۲۲	۵,۸۵۵,۵۶۵	فیلم ۱۸	۸,۵۵۲,۰۵۸	فیلم ۱۸	۶,۲۱۳,۶۲۳